

ČTVRT STOLETÍ JSME JÍ ŘÍKALI MILUŠKO, A ONA MLČKY TRPĚLA

K jubileu Miloslavy Turkové

PhDr. Miloslava Turková, CSc., to oslovení nikdy neměla ráda, ale snášela jej s trpělivostí sobě vlastní. Když asi před rokem ukončila své dlouholeté působení na Fakultě humanitních studií UK, dozvěděl jsem se to *post festum*, a to „po slavnosti“, která se nekonala. Tenkrát mne to docela zamrzelo, zejména když jsem se doslechl, že místo poděkování si vyslechla potěšenou poznámku, že její uvolněný úvazek může dostat někdo jiný. Tak se dlouholetá spolupráce končit nemá, proto píši – tak trochu místo zmeškaného rozloučení – alespoň tuto opožděnou gratulaci k jubileu.

S variantou jejího křestního jména přišla kdysi dávno její dlouholetá spolupracovnice, přítelkyně, a také nadřízená, Mirjam Moravcová. Z Míly Turkové se stala Miluška. S určitostí to nevím, ale předpokládám, že paní doktorka Moravcová se nikdy nedozvěděla, že se to jméno Míle nelíbí. Její přátelské oslovení se ale ujalo a Míle už časem nikdo neřekl jinak než „Miluško“.

Pracovali jsme spolu na dvacet let, když mne kolegyně Turková jednou tiše požádala, zda bych jí nemohl říkat Mílo a ne Miluško, a já se o to usilovně snažil, i když zvyk je železná košile a vícekrát jsem to popletl. O letošních prázdninách se Míla Turková, doufám v plném zdraví a svěžesti, dožila sedmdesátky, již jako důchodkyně v rodných Čelákovcích. O její práci vědecké a publikační se necítím být kompetentní podrobněji pojednat, navíc to kvalitně a vyčerpávajícím způsobem udělala Mirjam Moravcová v Národopisné revue, včetně bibliografického přehledu publikací Míly Turkové. Číslo zřejmě dosud nevyšlo, dr. Moravcová mi laskavě dala svůj text k dispozici. Údaje v tomto textu s díky přebírám, ale snažil jsem se omezit je na nutné minimum.

Já znám dr. Turkovou hlavně jako učitelku a jednu ze spoluzakladatelek bakalářského studia humanitní vzdělanosti na IZV UK. Dostala se k tomu ne zcela dobrovolně a jistě ji ani ve snu nenapadlo, že u nás zůstane déle než čtvrt století, když se tenkrát v roce 1992 dosti zkroušeně objevily v Legerově ulici společně s dr. Moravcovou a dnešní docentkou Blankou Soukupovou.



Patřily k obětem reorganizace ČSAV, hledaly místo a nevěděly, že já je konec konců přijmout musím, vázán smlouvou, že vznikající studium dostalo od Akademie budovu v Legerově ulici. Kompenzačně jsme se zavázali přijmout všechny propuštěné pracovníky ústavů Akademie věd a dát jim možnost vyučovat na UK. Platit jsme to tenkrát nemuseli, vláda uvolnila sto miliónů korun na mzdy pracovníků Akademie, kteří přejdou do svazku vysokých škol. Pro rozjezd to bylo skvělé, ale jako perspektiva trochu zoufalé. Odkud vzít peníze, až velkorysé gesto vlády dozní? Já jsem tenkrát v té věci měl jasno: nezískáme-li dostatek studentů, celý experiment po několika letech skončí. Tehdejší

rektor UK Radim Palouš nabídl studentům, kteří složili přijímací zkoušky na některou z fakult UK a nebyli přijati pro *numerus clausus*, možnost vykonat dodatečnou přijímací zkoušku na IZV UK. A tak jsme na začátku měli na jedné straně 16 bývalých pracovníků Akademie, kteří k nám rozhodně nechtěli, ale neměli moc na vybranou, a na druhé straně tři sta studentů, kteří k nám rovněž nechtěli, ale také neměli moc na výběr. Obě skupiny braly ten kontrakt jako provizorium a východisko z nouze. Kdo mohl, vzal nohy na ramena ještě před začátkem, a ti, co zbyli, věděli, že na náš úspěch by nikdo nevsadil ani zlámanou grešli.

Nechci zde vyprávět tu starou a možná už jen pro mne důležitou historii, skutečně důležité je dnes jen to, že úspěch, který nikdo nečekal, se dostavil v míře netušené a vznikla parta, na kterou se nezapomíná. Z těch někdejších akademiků už moc nezbývá, paradoxně největší vytrvalost prokázali ti, kterým na počátku změna životního a pracovního stylu a rytmu dělala největší potíže. Stále nepostradatelný docent Müller, dr. Moravcová, která na začátku prohlašovala, že přichází jen na rok, co jí zbývá do důchodu, a dnes patří nepochybně mezi největkovitější členy akademické obce v celých dějinách univerzity, a po odchodu dr. Turkové už jenom doc. Blanka Soukupová, která tenkrát patřila do kategorie mladých vědeckých pracovníků a dnes už patří mezi ty zkušené.

Jeden poněkud sršatý antropolog, můj dobrý přítel s osobitým humorem, mi tenkrát gratuloval poněkud ironicky: „S těmi Třemi gráciemi jsi moc štěstí neudělal!“ V jedné věci měl rozhodně pravdu, byl jsem v podobně obtížné situaci jako mýtický Paris. Potřeboval jsem snad jednu, ale viděl jsem, že ať vyberu, jak vyberu, nebude to k dobrému, a tak jsem trochu alibisticky vybral všechny tři a později jsem nelitoval.

Nechci tvrdit, že tři grácie z Legerky byly dominantními tvářemi IZV UK, nešlo o pretendenty soutěže o královnu krásy, ale o loajální kolegyně do nepohody, které se neštítí černé práce a nenechají svou školu ve štychu. Každá z nich jinak, nejstarší Moravcová svým mladistvým elánem a neutuchajícím přátelstvím, nejmladší Soukupová, poněkud neřízená střela neúnavně se vrhající do konfliktů a nenechající se nikdy odradit, a Turková, spíše houževnatá než odvážná, spolehlivá, neambiciózní, ochotná chopit se úkolu, který nikdo nechce.

Na stránkách časopisu Lidé města se nepochybně hodí připomenout, že byla několik let jeho výkonnou redaktorkou, vzpomenu více než stovku kvalifikačních prací, které dovedla ke zdárnému konci, desítky článků a odborných studií, které publikovala, a další desítky studií, na nichž se podílela s dr. Moravcovou a dalšími badateli. V Ústavu etnografie a folkloristiky ČSAV se věnovala zejména problematice rodiny, zejména v etnografii a demografii městské, a problematice postavení ženy v rodině a společnosti. Později přidala také výzkumnou práci mezi etnickými menšinami a migranty, kteří se v České republice usídlovali po roce 1990. Mám-li se vyjádřit hodnotícím způsobem, jsem přesvědčen, že zejména tyto práce, které patří k důležitým kolektivním výsledkům IZV a FHS UK, zůstanou trvalou součástí vědecké tradice v této oblasti.

Gratulovat k jubileu, které již proběhlo před pár měsíci, je poněkud zpozdlé, navíc mi kdosi v uplynulém týdnu říkal, že s Mílou Turkovou seděl v komisi u bakalářských zkoušek. To mne potěšilo a jsem rád, že příběh, který skončil, má a snad i bude mít pokračování.

Zdeněk Pinc

Fakulta humanitních studií UK Praha

Zdenek.Pinc@fhs.cuni.cz